

**Вікторія Пашкова**

здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти,  
факультет лінгвістики,  
Національний технічний університет України  
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»  
Київ, Україна  
[pashkovav77@gmail.com](mailto:pashkovav77@gmail.com)

**Юлія Баклаженко**

кандидат педагогічних наук, доцент,  
Національний технічний університет України  
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»  
Київ, Україна  
ORCID ID 0000-0002-9035-7737  
[baklazhenko.yuliia@ill.kpi.ua](mailto:baklazhenko.yuliia@ill.kpi.ua)

## ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА КОНЦЕПТУ *КРИЗА* В АНГЛОМОВНІЙ КАРТИНІ СВІТУ

Дослідження організації понятійного простору та співставлення мовних картин світу носіїв різних мов залишається в полі уваги лінгвістів та перекладознавців з кінця 20го століття. Дослідники звертаються до національних та культурно-специфічних аспектів картини світу носіїв англійської мови, яка є засобом людського спілкування, знаряддям передачі думки, а також виступає як дзеркало національної культури. Сьогодні у лінгвістиці розглядається широке коло концептів. Зокрема, дослідження концепту «КРИЗА» є актуальною темою когнітивної семантики, яка набула особливого значення в період активізації світових конфліктів та глобальних перетворень. Концепт «КРИЗА» є особливо актуальним, оскільки він наповнений великою кількістю функціональних відтінків, які по-різному сприймаються і відбиваються у різних сферах життєдіяльності людини. В роботі наведена загальна характеристика концепту «КРИЗА» та проаналізовано специфіку його застосування в англійськомовному суспільно-політичному дискурсі. Матеріалом дослідження слугували англійськомовні ЗМІ («The Guardian», «The Times»).

**Ключові слова:** мовна картина світу, концепт, концептосфера, концепт «криза».

### 1. ВСТУП

Концепт «КРИЗА» є однією з універсальних сучасного соціуму. Як особливе соціальне явище кризи мають давню історію, оскільки все у житті має циклічний характер, а одним з витків суспільного розвитку є криза, яка веде до поступу і прогресу. Кризові явища стали одним з істотних чинників поступального розвитку як в житті окремого індивіда, так світової цивілізації. Протягом останніх десятиліть концепт «КРИЗА» істотно трансформується у зв'язку зі зростанням частотності виникнення різноманітних кризових ситуацій в житті людини і суспільства у світовому масштабі. Криза виявляє приховані конфлікти та диспропорції. Протягом тривалого часу криза була перманентним супутником суспільства і, безперечно, залишається постійним явищем сучасності. З одного боку, криза часто виникає як об'єктивна реальність внаслідок загострення соціально-економічних та суспільно-політичних протиріч, що порушує стабільне функціонування економічної, політичної, соціальної систем. З іншого боку, вона проявляється у суб'єктивно видозміненому вигляді у зрізах громадської думки, настроях політиків, журналістів, експертів та відповідним чином концептуалізується за допомогою дискурсу.

Спостереження за концептуальним полем «КРИЗА» дає змогу поглибити відомості про особливості взаємодії мови, культури й свідомості, розширити уявлення про обсяг семантичного наповнення концептів на позначення різних типів кризових явищ, їхнє місце й роль в англійській мовній картині світу.

**Аналіз останніх досліджень і публікацій.** У статті проаналізовано дослідження у сфері когнітивної лінгвістики, зокрема, роботи С. Гути, В. Калініна, Šubr J., які концентруються на аналізі концепту «криза», а також тексти статей англomовних ЗМІ («The Guardian», «The Times»), які послуговували матеріалом для аналізу специфіки вживання концепту «КРИЗА» в англomовному суспільно-політичному дискурсі.

Метою статті є комплексне дослідження концепту «КРИЗА» в англomовній картині світу, зокрема його структури, семантичного наповнення та функціональної реалізації у суспільно-політичному дискурсі англomовних мас-медіа. У роботі ставиться завдання:

1. Охарактеризувати концепт «КРИЗА» як багатокомпонентне явище, що відображає ключові аспекти англomовної когнітивної картини світу.
2. Визначити семантичні та прагматичні особливості вживання концепту в англomовних текстах.
3. Виявити контекстуальні особливості реалізації концепту через лексико-семантичні зв'язки.

## 2. МЕТОДИ

Основними методами дослідження є: аналіз наукових джерел з когнітивної лінгвістики та семіотики; аналіз словникових дефініцій; контекстуальний аналіз; описовий метод для аналізу мовних фактів, що включає етапи збору емпіричного матеріалу, спостереження, узагальнення; метод спостереження, лінгвістичного аналізу.

## 3. РЕЗУЛЬТАТИ Й ОБГОВОРЕННЯ

### 3.1. Лексичне значення терміна «криза». Різновиди криз

Термін «криза» має довгу історію та означає різноманітність значень у різних дисциплінах. Починаючи з медицини Стародавньої Греції, цей термін був екстрапольований на політологію, політичну економію, соціологію та психологію сучасності. Висвітлюючи нелінійний характер історичного процесу, його неоднозначність і суперечливість, термін «криза» є важливим для концептуалізації сучасності. Пізніше поняття кризи було розширено, щоб відобразити зростаючу фрагментацію та гетерогенні, плинні процеси в постмодерністських умовах. Концепт КРИЗА належить до дуже значних складових концептосфери сучасної людини, знаходить свій відбиток у різних сферах життя, що свідчить про складність ситуації, яка, зазвичай, має затяжний характер, поширений у політичному дискурсі і характеризує суперечливі суспільно-політичні процеси. Це, своєю чергою, визначає особливу роль концепту у суспільно-політичному дискурсі. Важливо відзначити, що однією з функцій суспільно-політичного дискурсу, поряд із соціальноформуючою, стабілізуючою та нормативною, виступає маніпулятивна функція.

Концепт КРИЗА як компонент суспільно-політичного англomовного дискурсу відноситься, безумовно, до найбільш значущих одиниць концептосфери сучасного соціуму та людини, оскільки він став практично невід'ємною частиною сучасного життя.

Англійське слово *crisis* походить від грецького слова *krinein* («decide») – *krisis* («separating, power of distinguishing, decision») (Tuor, 2011). Основне значення поняття *crisis* також пов'язано з поняттям «переломний момент» (*time of intense difficulty or danger; turning point*), але, як показує етимологічне походження цього слова, значення, безперечно включає сему «прийняття рішення» (Tuor, 2011).

У словнику англійської мови «Oxford Dictionaries» нами виявлено такі визначення поняття «*crisis*»:

1. time of intense difficulty or danger; 1.1. Time when a difficult or important decision must be made. 1.2. The turning point of a disease when an important change takes place, indicating either recovery or death (Oxford Dictionaries, 2008).

Словник «Cambridge Dictionary» дає такі визначення досліджуваного поняття:

1. a time of great disagreement, confusion, or suffering;
2. an extremely difficult or dangerous point in situation;
3. a moment during serious illness when there is the possibility of suddenly getting either better or worse (Cambridge Dictionary, 2008).

Тлумачні словники, словники синонімів сучасної англійської мови дозволяють сформулювати таку узагальнену дефініцію імені концепту: crisis – is a time of great danger, difficulty or uncertainty when problems must be solved or important decision must be made (криза – це період великої небезпеки, труднощів і невизначеності, коли необхідно вирішувати проблеми чи приймати важливі рішення) (Oxford Learner's Thesaurus, 2008).

Впродовж тривалого часу криза була перманентним супутником людського життя і, безперечно, залишається постійним явищем сучасності. З одного боку, криза часто виникає як об'єктивна реальність внаслідок загострення соціально-економічних та суспільно-політичних протиріч, що порушує стабільне функціонування політичної системи. З іншого боку, вона часом проявляється у видозміненому вигляді у зрізах громадської думки, настроях політиків, журналістів, експертів та демонструє свої можливості концептуалізуватися за допомогою дискурсу (Tuor, 2001).

Дефінітивний аналіз поняття «криза» дає підстави говорити про суттєву залежність даного поняття від сфери застосування і відсутність уніфікованого загальноприйнятого визначення для будь-якої сфери життєдіяльності людини та суспільства (Гута, 2017, 117). Для прикладу, наведемо визначення найпоширеніших видів криз за класифікацією С. Гути:

– політична – загострення, безвихідь у розв'язанні конфліктних ситуацій у політичній сфері; політичні кризи часто спричиняються різними факторами, включаючи економічні проблеми, соціальні заворушення та політичну нестабільність;

– екологічна – екологічна ситуація, коли зміна структури екосистеми веде до втрати стійкості, рівноваги екосистеми через дію природних чи антропогенних факторів, але при цьому носить зворотній характер;

– міграційна – масштабний приплив мігрантів за відносно короткий період часу на досить обмежену територію; зазвичай міграційна криза провокується екстраординарними подіями: громадянською війною, зовнішнім вторгненням, збройним конфліктом, етнічними чистками чи переслідуваннями;

– воєнно-політична – крайнє загострення регіональної/міжнародної воєнно-політичної обстановки, коли вичерпуються можливості врегулювання спірних питань засобами політичного впливу і зростає реальна небезпека застосування воєнної сили, виникнення воєнного конфлікту. Характеризується посиленням всіх видів політичного, воєнного та економічного протистояння протиборчих сторін, пришвидшеним проведенням воєнних приготувань, демонстрацією сили, використанням різних політичних та економічних санкцій, запровадженням воєнної блокади та іншими агресивними акціями. Водночас активізується переговорний процес із залученням посередників (Гута, 2017, 117).

Для лінгвістичного дослідження актуальним є вивчення вербалізованих концептів, з чим пов'язана активізація пошуків у напрямку вивчення ролі концептів у дискурсивній практиці людини. Вербалізований концепт визначають як одиницю етнокультурної інформації, що відображає світ національного сприйняття предметів і понять, позначених мовою (Голубенко, 2016, 23); як мінімальний «пакет» інформації, репрезентованим в одиницях мови та мовлення (Домніч, 2017, 62).

Ми трактуємо вербалізований концепт як різноsubstrатну одиницю когнітивної лінгвістики, що відображає знання і досвід людини та репрезентується у мові (такими одиницями є представлення, гештальти, поняття, що являють собою різні рівні розумової абстракції). Однією з головних функцій концептів є інтерпретація отримуваних даних, тобто

вербалізовані концепти репрезентують у мові зміст окремого кванту інформації про світ, надають можливість оперувати цим змістом у мовленні і зберігають цю інформацію у пам'яті.

### 3.2. Концепт КРИЗА в суспільно-політичному дискурсі

Поняття «crisis» широко застосовується в суспільно-політичному дискурсі і свідчить про складність ситуації, що склалася як в зовнішній, так і внутрішній політиці багатьох країн світу. Як відомо, США і Великобританія є на сьогоднішній день передовими країнами, світовими лідерами, що обумовлює їхню активну зовнішню військову політику, яку вони ведуть досить жорстко.

До концепту «криза» відноситься поняття “weapons”, оскільки зброя завжди веде до руйнації і породжує кризу. У газеті «The Times» ми читаємо про те, що Державний департамент США звинувачує Російську Федерацію у застосуванні хімічної зброї у війні проти України: *The United States has accused Russia of using **chemical weapons** against Ukrainian troops in violation of the international ban on their use* (The Times, 12.05.2024).

Ще більшу загрозу несе ядерна зброя, про що неодноразово писалося на сторінках «The Time», «The Guardian» та інших англomовних медіаресурсів. На підтвердження цього наведемо такі приклади:

***Nuclear weapons** were first declared contrary to Islamic teachings by Ayatollah Ruhollah Khomeini, a position hardened by the use of chemical* (The Times, 02.05.2024).

*He called on China, which has cautioned Russia against using **nuclear weapons**, to reiterate to Moscow that «rattling the nuclear sabre» was unacceptable* (The Times, 27.09.2024).

В англomовних ЗМІ зустрічаємо інші лексичні одиниці, що вербалізують концепт КРИЗА, як-от *military crisis*. Військова криза в теперішній час передбачає загострення регіональної чи міжнародної військово-політичної ситуації, за умов якої вичерпуються можливості врегулювання спірних питань дипломатичними засобами, і зростає реальна загроза застосування військової сили. У сучасному світі ми спостерігаємо військову кризу у різних регіонах. На Близькому Сході, Африці, в Тихоокеанському регіоні, Україні відбувається різке посилення усіх видів політичного, військового та економічного протиборства ворогуючих сторін, має місце форсоване проведення військових приготувань, навмисна демонстрація військової сили, застосування різноманітних політичних та економічних санкцій, встановлення військової блокади та інші ворожі дії. З 24 лютого 2024 року розпочалося повномасштабне вторгнення Російської Федерації в Україну. З цього приводу провідні медіаресурси світу систематично висвітлюють питання військової кризи:

*The Russian Federation has no reserves to respond to the **military crisis**; all the servicemen are dead, wounded or in Ukraine* (The Times, 24.05.2024);

*This is not the moment to foment a second **military crisis** on the other side of the planet* (The Times, 24.03.2022).

Проте англomовні ЗМІ висвітлюють не лише військову кризу, пов'язану з російсько-українською війною. Так, газета «The Time» описує кризові явища у військовій сфері Китаю:

*In a news conference, Liu Tai-yi, an official of the ministry's All-out Defence Mobilisation unit, «(We) are providing information on how citizens should react in a **military crisis** and possible disasters to com»* (The Times, 12.04.2022). У цій статті високопосадовець описує, як громадяни повинні реагувати на військову кризу та можливі катастрофи, які неминучі у найближчій перспективі.

На сьогоднішній день поняття «crisis» найчастіше вживається у контексті військової політики та описує стани різних регіонів. Військові дії спричиняють виникнення інших локальних військових криз, як-от *Syria crisis*, *Taiwan crisis*, *Middle East crisis* та ін. Продемонструємо вживання цих лексичних одиниць концепту «КРИЗА» в аналізованих ЗМІ:

*More than any other recent **crisis**, Syria has exposed the fatal impotence of a divided UN security council* (The guardian, 2020, 09.02.2020);

*The United States has communicated to Iran and Israel that **conflict in the Middle East** must not escalate, secretary of state Antony Blinken said* (The guardian, 2020, 09.02.2020).

Жоден військовий конфлікт не обходиться без загострень та критичних, кульмінаційних моментів. Вирази, що розглядаються, з одного боку, використовуються в суспільно-політичному дискурсі англomовних ЗМІ для привернення уваги реципієнтів до існуючої проблеми, з іншого боку, впливають на їхні емоції та переживання. На підтвердження цієї тези наведемо такий приклад:

*As a result of violent actions by the Israeli military, hundreds of Palestinians were killed and injured in the Gas Sector* (The Guardian, 15.09.2024).

Велику гуманітарну катастрофу спричинила атака Хамас на Ізраїль у жовтні 2023 року. Лікарі однієї з місцевих лікарень розповідали про те, що медичний персонал був не в змозі впоратися з великою кількістю постраждалих, які потребують екстреної допомоги після атак на Ізраїль у жовтні 2023 року. На сторінках «The Guardian» читаємо:

*Hamas' attack on Israel on October 7, 2023 is the largest and most extensive operation ever launched by the group from Gaza. ... Many people need work, but hospitals are overcrowded and staff are working around the clock to prevent a humanitarian crisis* (The Guardian, 15.10.2023).

Газета «The Guardian» публікує інтерв'ю з наступним очільником НАТО Марком Рютером, який змінить Єнса Столтенберга. Політик очолює НАТО в небезпечний для України момент, коли їй належить пережити третю зиму в умовах ведення активних бойових дій, борючись із жорстоким вторгненням Росії. За словами М. Рютера, союзники по НАТО взяли на себе зобов'язання зміцнити довгострокову підтримку України, щоб вона могла перемогти у своїй боротьбі за свободу. У тексті вжите словосполучення *perilous moment*, яке вербалізує концепт «КРИЗА» в англomовних ЗМІ:

*Mark Rutte, writes Jennifer Rankin, takes the reins of Nato at a perilous moment for Ukraine as it faces a third winter fighting Russia's brutal invasion. Nato allies recently pledged to bolster long-term support to Ukraine "so it can prevail in its fight for freedom"* (The Guardian, 01.10.2024).

З наведених прикладів видно, що дані синтагматичні комбінації використовуються в контекстах, пов'язаних як з внутрішньою, так і з зовнішньою політикою, саме в описі військових подій, і відбивають найбільш критичний момент у низці критичних ситуацій.

Не меншу загрозу людству становить політична криза. На позначення цього явища в англomовних медіаресурсах вживається поняття *political crisis*. Політична криза розглядається в англomовному суспільно-політичному дискурсі як часткова або повна дезорганізація інституційного політичного порядку, коли норми та правила, що регулюють політичні взаємодії, перестають виконувати свою основну функцію. Зовні політична криза проявляється у наростанні політичного протистояння, у виникненні політичних конфліктів.

*Its collapse could precipitate France into its worst political crisis for almost 50 years* (The Times, 25.09.2022).

Загострення виникло також на тлі політичної кризи в південноамериканській країні Венесуелі після виборів, у яких багато звинувачують Мадуро: *The allegation comes amid a political crisis in the South American country, after an election which Maduro is widely accused* (The Times, 25.09.2022).

В іншому номері «The Times» описується негативна ситуація, що склалася навколо політичної системи Іспанії:

*The separatists launched a botched independence drive in 2017 that plunged Spain into its worst political crisis in decades but after running Catalonia for 14 years they lost their majority* (The Times, 25.09.2022).

Автор статті стверджує, що у 2017 році сепаратисти розпочали невдалу боротьбу за незалежність, яка призвела до найгіршої політичної кризи за десятиліття в Іспанії, але після 14 років правління Каталонією вони втратили свій політичний вплив в країні.

В суспільно-політичних ЗМІ також простежується виділення проблем з мігрантами у загальносвітовому масштабі. Сьогодні більшість країн Європи і США відчувають негативні явища, спричинені міграційними процесами громадян з бідних країн. Від потоку біженців у теперішній час страждають розвинені країни, особливо ті, які мають близькість

розташування з Африкою та країнами Азії, а також ті країни, урядова політика в'їзду в країну яких не є надто жорсткою. Така ситуація призвела до збільшення частотності вживання поняття *migrant crisis* в англійській та американській пресі. Наведемо приклади використання цього елементу концепту «КРИЗА» в ЗМІ:

*The average price of a New York City hotel room surpassed \$300 per night for the first time as rates surged due to a shortage of beds fuelled by the city's migrant crisis* (The Times, 11.03.2024).

Поняття *migrant crisis* зустрічаємо у заголовку газети «The Time»:

*9 Democratic Governors Push Biden and Congress to Address Migrant Crisis* (The Times, 24.01.2024).

Для вербалізації концепту «КРИЗА» в міграційній сфері використовуються також такі словосполучення, як *forced migration, refugees, forced migrants, migration flows, state security, armed conflicts, humanitarian catastrophe* та ін.

У питаннях, пов'язаних з міграційною політикою, дана група слів наголошує на важкому становищі людей, вимушених залишити Батьківщину та потребують підтримки демократичних держав. Нерідко молоді люди, які стали нелегальними іммігрантами стикаються з можливою депортацією:

*... FPO in 2021, took the party further to the right, promising the mass deportation of "uninvited strangers" and flirting with right-wing extremist groups ...* (The Times, 29.09.2024).

У наведеному прикладі мова йде про австрійську політику протидії нелегальній міграції з країн третього світу. Один з політичних лідерів Австрії у своїх виступах обіцяє масову депортацію «непроханих чужинців» і загрозає з правими екстремістськими групами.

Розглянемо ще один приклад, в якому вжиті лексеми на позначення *migrant crisis*:

*The incident is likely to fuel concerns that tighter security at the Channel ports has forced migrants and people smugglers to target smaller harbours along the south coast as entry* (The Times, 20.06.2016).

У статті акцентується увага на проблемі мігрантів. Інцидент викликає занепокоєння французького суспільства. Посилення безпеки в портах Ла-Маншу змусило мігрантів і контрабандистів людей використовувати менші гавані вздовж південного узбережжя для проникнення на територію Франції, яка переповнена нелегальними мігрантами.

Із наведених прикладів видно, що вирази цієї групи описують скрутне, кризове становище людей, причиною виникнення якого стали ті чи інші дії політичних лідерів.

Вирази *critical point, critical period* мають значення «поворотний, критичний момент». Необдумані внутрішньополітичні дії можуть призвести до невдоволення громадян, пов'язаного з різними областями їхнього життя, наприклад, з питаннями безпеки, екології, транспортними проблемами тощо:

*As a result of police cutbacks a few years ago during the recession, Greenfield, USA, experienced a rapid increase in crime. We're really at a critical point right now here* (The Times, 20.04.2022).

*Silicon Valley in India is in a critical state, the cause of which is the human factor: infected with the deadly Ebola virus, they broke out of a hospital that keeps them in quarantine in the Congolese city of Mbandaka in central Africa* (The Guardian, 12.04.2023).

У вищенаведеній цитаті зі статті мова йде про інфікованих смертельним вірусом Ебола людей, які вирвалися з лікарні. Ця ситуація може спричинити небезпеку населенню – Силиконова долина в Індії знаходиться в критичному стані.

*France's rail unions have launched a staff survey in response to strikes over government plans to create a leaner and more efficient public rail company* (The Guardian, 12.04.2023). Про кризу ми дізнаємося, зустрічаючи слово *strikes*. Залізничні профспілки Франції у відповідь на страйки провели опитування персоналу за планами уряду щодо створення більш компактною та ефективнішою громадською залізничною компанією. Автор статті говорить, що результати голосування знаменують собою початок критичного періоду в процесі реформування залізниці:

*The result of the vote marks the beginning of a **critical period** in the rail reform process* (The Guardian, 12.04.2023).

Інше джерело повідомляє, що громади в західному Масачусеті втратили своє представництво в Сенаті після відставки сенатора Стена Розенберга:

*Though not listed on the joint statement with his fellow senators, Sen. James Welch, D-Springfield, said he has spoken with his colleagues and publicly vows his support to the district as the legislature enters a **critical period*** (The Guardian, 12.09.2022).

Близьким до поняття *migrant crisis* є поняття *humanitarian crisis*. Гуманітарні катастрофи ведуть до погіршення соціальних умов, голоду, епідемій та інших негативних явищ в суспільстві.

Вторгнення російських збройних сил на територію незалежної України загрожує виникнення гуманітарної кризи на окупованих територіях нашої країни, а також на лінії зіткнення. Про це часто наголошують журналісти англomовних ЗМІ: *...the Russian invasion of Ukraine, which saw his department lead the response to the biggest **humanitarian crisis** we have seen in this country in recent times* (The Times, 24.09.2024).

Синонімічний ряд поняття *humanitarian crisis* продовжують словосполучення *humanitarian catastrophe*, *humanitarian disaster* та ін. Наведемо прикладу з текстів ЗМІ:

*The **humanitarian catastrophe** in the blockaded Gaza Strip is absolutely unacceptable, and in this regard the European Union calls for an immediate ceasefire, said Janez Lenarcic, member of the European Commission responsible for humanitarian aid and crisis management, in an interview with Anadolu* (The Guardian, 15.09.2024);

*The US has also warned of a potential **humanitarian disaster** if Israel presses ahead with a full-scale incursion into the southern Gazan* (The Times, 14.05.2024).

За останні роки спостерігаємо стрімке зростання цін на продукти харчування та дефіцит їжі не лише в Африці, а у всьому світі. Продовольча криза в різних частинах світу сьогодні спричинена різними геополітичними, економічними та природними факторами, такими як аномальні природні явища (спека, повені та посуха). Останні пов'язані зі зміною клімату. Описуючи ситуацію з нестачею продуктів харчування, журналісти англomовних ЗМІ вживають поняття *food crisis*. Наведемо приклади:

*In the 2007-08 **food crisis**, civil unrest and anti-government protests took place across the country* (The Times, 16.10.2023).

*The grain agreement had eased a global **food crisis** until Moscow withdrew from it this summer* (The Times, 04.09.2023).

В англійській лінгвокультурі використовується також поняття *humanitarian crisis* на позначення наслідків воєнних конфліктів. Крім цього, дане поняття зустрічається в текстах, пов'язаних з невдоволенням внутрішньою політикою урядів багатьох країн і в економічному контексті. Найчастіше дана група слів зустрічається в контекстах, що описують внутрішньополітичні проблеми, пов'язані з діяльністю лідерів країн. Наприклад, невдоволення американців, ймовірно, переростуть у політичну кризу діючого президента США. Наведемо приклад з газети «The Time»:

*President Biden's re-election campaign was plunged into **crisis** after a faltering performance in the first TV debate with Donald Trump caused panic among Democrats about his chances of ...* (The Times, 04.09.2024).

У цих контекстах використовуються вирази *plight* і *catastrophe*: Газета The Time обурена, що впродовж двох років керівництво Демократичної партії США ховало голову в пісок щодо загрозованої виборчої кампанії Джона Байдена:

*For two years, the leadership of the Democratic party has buried its head in the sand about this looming electoral catastrophe* (The Times, 04.08.2024).

Ще раніше політику Д. Байдена критикував його опонент Д. Трамп. Попередник Байдена назвав «катастрофу» першого місяця перебування президента Байдена на посаді та сказав, що він «може навіть вирішити» знову балотуватися в Білий дім, коли повернеться в президентське крісло:

*Donald Trump attacked the «catastrophe» of President Biden's first month in office and said he «may even decide» to run again for the White House as he returned (The Times, 01.03.2021).*

#### 4. ВИСНОВКИ І НАПРЯМИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Отже, концепт «КРИЗА» охоплює такі дефініції, які, в першу чергу, визначають переломний момент. В структурі інформативного компоненту англomовного концепту присутня ідея зламу, зміни, даний концепт пов'язує переломний момент з прийняттям рішенням для подальшого розвитку. Контекстуальний аналіз суспільно-політичного дискурсу представленого в англomовних ЗМІ «The Guardian» і «The Times» продемонстрував високу частотність вживання лексичних одиниць, які вербалізують концепт «КРИЗА». Нами виявлено такі словосполучення зі словами *crisis* і *conflict* як *political, military, humanitarian, economic, migration crisis/conflict, crisis of confidence* та ін. Подальше дослідження може спрямовуватися на докладне вивчення специфіки вживання концепту «КРИЗА» в англomовних ЗМІ економічного, соціального, політичного спрямування.

#### СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

- Голубенко, Н. І. (2016). *Відтворення англomовних репрезентацій концептосфери американського півдня в українському художньому перекладі (на матеріалі американських романів XIX – XX ст.)* [дис. ... канд. філол. наук: 10.02.16]. Київ.
- Гута, С. С. (2017). Поняття «кризова ситуація, зумовлена воєнно-політичними чинниками», «воєнно-політична криза» в теорії державного управління. *Інвестиції: практика та досвід*, 7, 116–120.
- Домніч О.В. (2017). До питання про поняття лінгвокультурний концепт і методу його дослідження. *Мовні і концептуальні картини світу*, 6, 71–80.
- Калінін В. Ю. (2014). Концепт кризи у світ-системному аналізі. *Вісник НТУУ «КПІ»*, 3/4(23/24), 28–33.
- Cambridge Dictionary (2024). <https://dictionary.mbridge.org/dictionary/english/crisis>
- Collins Online English Dictionary (2024). <https://www.collinsdictionary.com/dictionary/english>
- Oxford English Dictionary (OED) (2008). Oxford University Press. <http://oxforddictionaries.com/>
- Šubrt, J. (2014). Reflections on the concept «crisis». *Economic and social changes: facts, trends, forecast*, 6(36), 70–84.
- The Guardian. <https://www.theguardian.com/uk>
- The Times. <https://www.thetimes.com/>
- Tuor, A. *Crisis: Extensions in meaning from the Renaissance to Contemporary times.* <https://sw.cs.wvu.edu/~tuora/aarontuor/materials/crisis.pdf>

#### REFERENCES

- Holubenko, N. I. (2016). *Vidtvorennia anhlomovnykh reprezentatsii kontseptosfery amerykanskooho pivdnia v ukrainskomu khudozhnomu perekladі (na materialі amerykanskykh romaniv KhIKh – KhKh st.)* [Reproduction of English-language representations of the conceptual sphere of the American South in Ukrainian artistic translation (based on the material of American novels of the 19th-20th centuries)] [Dissertation of Candidate of Philological Science]. Kyiv. [In Ukrainian]
- Huta, S. S. (2017). Poniattia «kryzova sytuatsiia, zumovlena voienno-politychnymy chynnykamy», «voienno-politychna kryza» v teorii derzhavnoho upravlinnia [Concepts of «crisis situation caused by military and political factors», «military and political crisis» in the theory of public administration.]. *Investytsii: praktyka ta dosvid*, 7, 116–120 [In Ukrainian]
- Domnich, O. V. (2017). Do pytannia pro poniattia lnhvokulturnyi kontsept i metodyku yoho doslidzhennia [To the question of the concept of linguistic and cultural concept and the methodology of its research]. *Movni i kontseptualni kartyny svit*, 6, 71–80. [In Ukrainian]
- Kalinin, V. Yu. (2014). Kontsept kryzy u svit-systemnomu analizi [The concept of crisis in world-system analysis]. *Visnyk NTUU «KPI»*, 3/4(23/24), 28–33. [In Ukrainian]
- Cambridge Dictionary (2024). <https://dictionary.mbridge.org/dictionary/english/crisis>
- Collins Online English Dictionary (2024). <https://www.collinsdictionary.com/dictionary/english>
- Oxford English Dictionary (OED) (2008). Oxford University Press. <http://oxforddictionaries.com/>
- Šubrt, J. (2014). Reflections on the concept “crisis”. *Economic and social changes: facts, trends, forecast*, 6 (36), 70–84.
- The Guardian. <https://www.theguardian.com/uk>
- The Times. <https://www.thetimes.com/>
- Tuor, A. *Crisis: Extensions in meaning from the Renaissance to Contemporary times.* <https://sw.cs.wvu.edu/~tuora/aarontuor/materials/crisis.pdf>



**Viktoriia Pashkova, Yuliia Baklazhenko. General Characteristics of the Concept of CRISIS in the English Linguistic Picture of the World.** The study of the organization of the conceptual space and the comparison of language pictures of the world of speakers of different languages has remained in the field of attention of linguists and translation scholars since the end of the 20th century. Researchers turn to the national and culturally specific aspects of the world picture of English speakers, which is a means of human communication, a tool for the transmission of thought, and also acts as a mirror of national culture. Today, a wide range of concepts is considered in linguistics. In particular, the study of the concept *CRISIS* is a relevant topic of cognitive semantics, which has acquired special importance during the period of intensification of world conflicts and global transformations. The concept of *CRISIS* is particularly relevant, as it is filled with many functional nuances, which are perceived differently and are reflected in various spheres of human life. The work provides a general description of the *CRISIS* concept and analyzes the specifics of its application in the English-language socio-political discourse. The material of the study was English-language mass media («The Guardian», «The Times»).

**Keywords:** linguistic picture of the world; concept; conceptosphere; concept of «crisis».

*Received: October 30, 2024*  
*Accepted: December 16, 2024*